

sz. kir. r. t. városnak területén, vagy végül Zemplénmegye homonnai, mező-laborczi, szinnai vagy sztrópkói járásának területén van,

három részletben, és pedig 40%-ot 1916. év november, 20%-ot 1917. év május és 40%-ot 1917. év november havában tartoznak törleszteni.

Azon tartozások után, amelyeknek törlesztése a fenti 3. pont szerint csak 1916. év november havában kezdődik, a kamatokat 1915. évi november, 1916. év márczius és 1916. év július havában kell fizetni. Egyébként a kamatok a főkerészlettel együtt fizetendők.

A főketörlesztés és a kamatfizetés minden esetben az illető hónapnak azon a napján esedékes, amely számmal fogva a tartozás lejáratának napjának megfelel, és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján.

A moratoriumfeloldó rendelet egyéb rendelkezései a jelen rendelet szerint törlesztendő tartozásokra is kiterjednek; a moratoriumfeloldó rendelet 22. és 24. §-ai a kamatok tekintetében megfelelően alkalmazandók.

Szerémmegyére és Zimony városra vonatkozólag a moratoriumfeloldó rendelet 13. §-ában foglalt felhatalmazás alapján külön fog a pénzügyminiszter intézkedni.

Új illetéktörvény Ausztriában. 1915. szeptember 15-én

Ausztriában három császári rendelet jelent meg a törvénykezési illetékek, az örökösödési illeték és a biztosítási szerződések illetékeinek új szabályozásáról, mely természetesen azoknak nagymértvű felemelését foglalja magában. A törvénykezési illetékek felemelésében Ausztriát az 1914. XLIII. törvénycikkkel már megelőztük, az örökösödési illetékek tekintetében pedig előreláthatólag legközelebb követni fogjuk. Ami ezen utóbbi, a közjegyzői gyakorlatot is közelről érdeklő, egyébként helytelenül még mindig illetékeknek nevezett, valóságban örökösödési adót illeti, az új osztrák törvény megvalósítja a progressio elvét és pedig nemcsak az eddigi, a rokonsági fok szerint igazodó, hanem az érték szerinti tulajdonképeni progressiót. Az adótételek emelkednek aszerint, amint az öröklött vagyon 1000 K-n alul marad, 1000—5000 K, 5000—10,000 K, 10,000—100,000 K, 100,000—200,000 K, 250,000—1,000,000 K között mozog vagy az 1,000,000 K-t is meghaladja. Ehhez képest a díjtételek leszármazókra és házastársakra 1.25, 1.5, 2, 2.5, 3 és 3.5%-ot; oldalrokonokra (a negyedik rokonsági fokig) 5, 6, 7, 8, 9, 11 és 13%-ot; másokra 10, 11.5, 13, 14.5, 16, 18 és 20%-ot tesznek ki. Jelentékenyen mérsékeltek az illeték, ha az örökös a hárczterén esett el. Az új díjtételek alá esik minden, a rendeletnek 1916. január 1-én történő életbe lépése után megnyíló örökség.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felelős szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó-
Egész évre . . . 10 kor.	Dr. HOLITSCHER SZIGFRID	hivatal
Félévre . . . 6 „	budapesti kir. közjegyző.	Budapest, VI, Andrássy-út 1.

Tartalom. A magyar közjegyzői intézmény története. — Aranykuti Dorgó Albert emlékezete. — Ingatlan értékének megállapítása a hagyatéki eljárásban. — Csereszerződések illetve. — Felsőbirósági határozatok. — Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény (1874:XXXV. és 1886:VII. törvénycikkek) története.

Irta: Rupp Zsigmond, budapesti kir. közjegyző.

(Folytatás.)

Et nunc venio ad fortissimam causam: a közjegyzői kényszer — már t. i. a „poena nullitatis“ sanctiojához kötött kényszer kérdésére, melynek tárgyalásait behatóbban kell ismertetnünk.

Amint tudjuk: a kérdés, alig hogy felmerült, az egész ország jogászközönségét ugyszólván két táborra osztotta, mely két párt nemcsak a sajtóban, az ügyvédi egyletekben, hanem főképp a jogászugyúléseken és magában a parlamentben is — szemben állott egymással, ahelyett, hogy jogászaink a jövőnek szerencsésebb alakulásait előkészítve, bizonyos semleges középúton iparkodtak volna

találkozni, bejárva a gyakorlati jogélet tapasztalatai nyomán megalkotandó végleges reform létesítésének lehetőségét! Pedig — amint tudjuk — nem egy: a jövőt mintegy előkészítő reformeszmé merült fel abban az időben!

A kényszer tárgyalásának kiindulási pontját a Bittó-féle kormányjavaslat 26. szakaszának következő rendelkezése képezte:

„Jegyzői okmány a jogügylet érvényességéhez megkivántatik:

1. az ingatlanok tulajdonjogának átruházása iránt kötött szerződéseknél, amennyiben ily átruházás nem a hagyatéki bíróság által felvett osztálylevelekben, vagy a perbiróság előtt kötött egyezségeken foglaltatik;

2. házassági szerződéseknél;

3. a házastársak által egymás irányában kiadott kölcsön — adóslevelek és adósság — elvállalásoknál;

4. ajándékozási okmányoknál, ha az ajándékozott ingó tárgy valóságosan át nem adatik;

5. minden írásbeli szerződésnél, melyet vakok, siketek, ha ez utóbbiak nem tudnak írni, személyesen kötnek.“

S midőn most a *szakbizottságnak*, a Pauler-kormány törvényjavaslatának és a parlamentnek ezen érdembeli részletes tárgyalásait ismertetőnk: az olvasó türelmét kimélve, lehetőleg röviden, *összevontan* fogjuk a két tábor által egymással szemben latbavetett érveket tárgyalni, és pedig annál is inkább, mert amidőn úgy a jogászgyűlésen, mint a képviselőházban az általános vita folyamán elhangzott felszólalásokat már az előző tárgyalások méltatása alkalmával elég részletesen ismertettük, ezáltal a két pártnak érveit is legnagyobb részben kimerítettük. Nem zárkozhatunk el azonban az elől, hogy a képviselőházban lefolyt vita keretéből a helyzetet kiválóan jellemző egyik-másik jelesebb beszédet különösen és kimerítőbben ismertessük.

A Bittó-féle kormányjavaslatra vonatkozólag az igazságügy-ministeriumhoz beérkezett szakvéleményekből pedig a „kényszerre“ vonatkozólag a következőket érdemes közölni:

A *budapesti kir. ítélőtábla* a közjegyzői kényszert — úgy amint az a közölt 26. szakaszban tervezetett — egész terjedelmében elfogadta.

A *marosvásárhelyi kir. ítélőtábla* a kényszert a házastársakon kívül a *fel- és lemenő rokonok és sógorok közti szerződésekre* is kiterjesztendőnek tartotta. Az ingatlanok tulajdonjogának átruházása

tárgyában kötött szerződések tekintetében pedig különösen abban az esetben tartotta a kényszert szükségesnek, amidőn a szerződő felek, vagy ezeknek egyike, irástudatlanok, vagy — ha irástudók is, — a szerződést nem sajátkezüleg írják.*

A *kereskedelemügyi ministerium* nemcsak a házastársak, hanem a *fel- és lemenő rokonok és sógorok* közt kötendő szerződésekre is kivánta a kényszert kiterjeszteni.

A *soproni kereskedelmi kamara* hasonló értelemben nyilatkozott.

A *pesti kereskedelmi kamara* véleménye szerint „valamely ingatlan tárgy iránti dologbani jognak telekkönyvi „bekebelezése“ csak közjegyzői okirat alapján volna megengedendő“ (eszerint tehát a jog biztosítása — előjegyzése — nem volna kizárva), — ezenkívül kiterjesztendő lenne a kényszer: *házastársak között kötött adásvételi-, csere-, életjáradéki- és kölcsönszerződések, továbbá adósságok átvállalását tárgyazó ügyletekre is.*

A *kolozsvári kereskedelmi kamara* kényszer alá vonatni javasolta az ingatlanoknak „*jelzálogjoggal*“ való megterhelését tartalmazó okiratokat is.

Az ügyvédi egyletek közül:

a *debreczeni ügyvédi egylet* a közjegyzői kényszert mindazon írásba foglalt egy- vagy kétoldalú kötésekre vonatkozólag is javasolta, amelyeknél *írni vagy olvasni nem tudó egyén szerepel.* Javasolta továbbá, hogy a telekkönyvi jogok szerzésére, vagy feladására engedélyt adó fél által nem sajátkezüleg írt okiratokon, — amelyeknek érvénye nem közjegyzői okiratba való felvételétől feltételes, — a fél aláírása *közjegyzőileg hitelesítették,* és végül: hogy a *házastársak, harmadik izigleni rokonok és sógorok közt kötött terhes szerződések csőd esetében csak akkor bírjanak érvénnyel,* ha azok közjegyző előtt kötettek, vagy legalább is aláírásuk közjegyző által hitelesített. (1840:XXII. t.-cz. 82. §.)

Véleményt adott be még néhány ügyvéd, többek közt dr. *Teleszky István* is, kinek véleményét már más alkalomból ismerjük.

Az igazságügyminister által egybehívott *szakbizottság* a közjegyzői kényszer kérdését — mely kérdés e bizottságot is két pártra

* Vajon mikép volna lehetséges, hogy a szerződő felek mindnyájan ugyanazon szerződést sajátkezüleg írják, — azt megmagyarázni a tábla elmulasztotta.

szakította — elismerésre méltó alapossággal tárgyalta. A kényszer hivei nemcsak az ingatlanok tulajdonjogának átruházását tárgyaló, hanem ezenkívül bármely telekkönyvi jogot engedélyező, megszüntető, vagy átváltoztató okiratra is kívánták a közjegyzői kényszer kiterjesztését.

Az ez alkalommal pro és contra előterjesztett indokokat, szintén utalva a már ismertetett jogászyülési tárgyalásokra, mellőzük; a szakbizottság üléseinek jegyzőkönyveiben a közjegyzői közbenjárás szükségességéről eddig még nem hangoztatott néhány alapindokot pedig következőkben ismertetjük.

Utalás történt ugyanis egyebek közt a telekkönyvi rendtartás 148. szakaszának azon szabályára is, melynélfogva a bekebelezések harmadik jóhiszemű személyekkel szemben csak három év elteltével válnak megtámadhatlanokká.*

Utaltatott annak szükségére is, hogy telekkönyvi intézményünk nem csupán *Ausztria*, hanem egyéb nyugati államok hasonló intézményével is lehetőleg összhangba hozassék, s ezáltal a telekkönyvi bejegyzések megbízhatósága közhitelű személy közbenjárása által támogattassék azon bajokkal szemben, melyeknek okai ezentul is a magánszerződések alapján megengedhető telekkönyvi bejegyzésekben lappangnak.

Szóba került még a *zúgírászat* kiirtásának szüksége is, ami főleg a közjegyzői kényszer által volna elérhető.

A *költségek* szempontjából élénk felszólamlás tárgyát képezte az, hogy a hiányos magánokiratok a feleknek már eddig is túlságos költségeket okoztak, mert a kellő felügyelet alá nem helyezett *zúgírások* szabadon sarczolhatták a közönséget.

Ami az ellenpártot illeti, ennek hivei a *szinleges ügyletek elleni védekezés* indokából elfogadhatónak tartották ugyan a kényszert, — különösen a *házastársak, rokonok és sógorok, és főképp a vakok, siketnémák, sőt még az irni-olvasni nem tudó felek közt kötetlen jogügyletekre vonatkozólag is, — de nem fogadták el azt telekkönyvi ügyekben, — ama feltevésből indulva ki, hogy a kényszer a telekkönyvi ügyekben előforduló bajokon segíteni nem fog, mert ezek*

* Ez a hátrány — amint tudjuk — később, t. i. az 1888. évi 10131 számú ministeri rendelettel némileg enyhítést nyert.

főképp abból származnak, hogy a nép a telekkönyv célját és jótéményeit nem ismeri, vagy — amennyiben ismerné is, — az előirt lépéseket indolentiából elhanyagolja. Már pedig kényszer meghonosítása esetében még inkább feltehető, hogy a nép a közjegyzőt kerülni fogja. (Folyt. köv.)

Aranykúti Dorgó Albert emlékezete.

A kolozsvári kir. közjegyzői kamara 1915. évi közgyűlésén elmondotta:
Dr. Gidófalvy István, kolozsvári kir. közjegyző.

Mi, királyi közjegyzők, ahányszor összejövünk, panaszszal van eltelve lelkünk, hogy intézményünk nem halad előre, hogy intézményünk nem bír a kellő tekintéllyel úgy lefelé, mint felfelé. Hogy intézményünket itt is, ott is a zugirások, a körjegyzők, az ügyvédek nyirbálják; a bíróságok pedig ezekkel szemben nem részesítenek kellő védelemben.

Ha a bíróságok mindazon ügyeket, melyeket a törvények és törvényerejű rendeletek a közjegyzőkhöz utalandónak és utalhatónak mondanak ki, közjegyzők által intéztetnék el, sok munkától szabadulnának meg, melyek tulajdonképen csak pontosságot és becsületes munkát igényelnek és nem szigorúan vett birói funkciók.

Ezeket a sirámokat gyakran ismételtük, fájdalom, nem sok eredménnyel.

A hiba azonban bennünk is van. Nem iparkodunk intézményünket, mely már történelmi múltra támaszkodhatik, megörökíteni, hogy abból a tanulságot az utódok levonják.

A legjobb alkalom erre az a szomorú eset, amikor egy-egy régi munkásunk, akiben éveken át összpontosult a kar bizalma, az örök Keletbe költözött. Egy így eltöltött élet adataiból mi, utódok sokat tanulhatunk. És így sikerülni fog talán lassanként azt a nagy ellenhatást, amelyet velünk szemben az intézményünk álbarátai és ellenségei kifejtenek, ellensúlyozni, a tekintélyt gyarapítani, a munkát szaporítani, hogy ezáltal ezekben a történelmi nagy időkben hazánk javát és polgártársaink gyarapodását elősegítsük.

Most a háború alatt a királyi közjegyzőknek mint világi papoknak kell működni, szóval és tettel úgy a hadbavonultakat, mint azok kesergő hátramaradottait támogatni, szeretni, gondozni, ápolni, hogy a szeretet áthálózó meleg sugaraival mindenik királyi közjegyző körzetében lakó polgártársait magához kapcsolja és mint egy nagy család feje, legyen mindenki számára otthon az ő otthona és ő legyen őszinte atyai tanácsadója.

Ezek a gondolatok akkor merültek fel agyamban, mikor néhai szeretett elnökünk, *Dorgó Albert* emlékének megörökítéséről gondolkoztam. Nem sokan vagyunk, akik kamaránk e diszét, — ki 20 évig volt titkár és 20 évig elnök — ismernénk: nem a külső látszat szerint, mert az gyakran mást mutat, de az egész egyént magát.

Ha lerajzolom Dorgó Albertet, mint embert, mint collegát, mint közéleti férfiút, ezt nem hizelgésből teszem, de kötelesség-érzetből, hátha mindnyájan tanulhatunk az ő élete folyásából.

Dorgó Albert 1842-ben Kozmatelkén, édesatyja ősi birtokán született. Édesatyja: Dorgó Gábor akkor ott szolgabíró, később Beszterczen törvényszéki elnök volt. Édesanyja hersényi Hersényi Katalin Szolnok-Doboka vármegye alispánjának leánya.

Mint 6 éves gyermek édes anyjával és még 3 kisebb nővé- rével bujdosott, az oláh és muszka invázió elől menekülve. Az apja hivatalos szolgálatában helyén maradt. Nagy nélkülözésekkel járt e bujdosás és az akkori rémes idők erős benyomásai élete végéig kísértették úgy, hogy ma, mikor a világháború kitört, folytonosan hasonló sorstól félt és beteg testtel, de ép lélekkel annyi aranypénzt gyűjtött össze, amivel szükség esetén ne csak magán és közvetlen családján, de másokon is tudjon segíteni.

Édes atyja, aki majdnem a fősvénységig takarékos volt, szeretően gondos, de szigorú nevelésben részesítette. Iskoláit Nagyszébenben kezdte, de mert családjában nagy jólétet láthatott és édes atyja attól félt, hogy annak nehéz megszerzését a gyermek majd nem tudja mérlegelni, az ottani Mária Terézia árvaházba helyezte el egy időre, hogy az otthonában elkényeztetett egyetlen fiú ismerje meg a különbséget az otthoni jólét és az árvaház egyszerű szűkös ellátása között.

Édes atyja a régi erdélyi nagygondolkozású férfiak szokása szerint, — épen mert egyetlen fiú volt — állandóan fiával együtt neveltetett egy pár évvel idősebb idegen, szegény kitűnő tanuló-

fiút és a nagy szünidők alatt is ilyen jó fiúk egész raja lepte el a kozmatelki kuriát, mert azt tartotta, hogy a jó példa a legjobb nevelés. Édes atyja hithű, buzgó római katolikus ember volt, de nem bigot. Ennek fényes tanujelét adta azzal, hogy a gimnázium felsőbb osztályait fiával a marosvásárhelyi reformátusok ősi, akkor híres tanerőkkel ékeskedő collegiumában végeztette, és ott tett érettségit kitűnő eredménnyel.

Ok nélkül támadták és támadják kizárólagos felekezeti neveléssel a ref. kollégiumokat, mert ha Dorgó Albertből, református iskolázott fiúból később a róm. katolikus egyház egyik főtámasza lett, ez fényesen ráczáfol annak ellenkezőjére.

A nagyon takarékos Dorgó Gábor, nagyon takarékos fiút akart Dorgó Albertből nevelni, de mert a gyermek éles felfogással a túlságos takarékoskodás kinövéseit észrevette és nem szerette, épen ellenkező hatást ért el. A fiatal Dorgó Albertről, ha nem tudjuk, hogy egy mezőségi kis faluban született, azt hittük volna, hogy Versaille-i búbjajos parkból került elő, mint ahonnan származott előkelő, galans férfiak és nők megjelenésükkel és elragadó modorukkal kápráztatták a világot.

Mikor a budapesti egyetemre került, mint joghallgató a 60-as évek elején, az akkor föllendülő magyar társadalmi életben élénk részt vett. Mint jó lovas, kitűnő tánczos, jó modorú, nagyon szép külsejű ifjú, a legelőkelőbb társaságok kedveltje volt amellet, hogy szorgalmasan végezte tanulmányait.

23 éves korában törvényszéki jegyző, rövid időre aztán törvényszéki bíró, 1874. év végén pedig kolozsvári királyi közjegyző lett. 1868. évben házasodott meg, feleségül vette Filker Eliset. Majd minden évben pár heti útra kelt. Utazásaiban számos, hasznos tapasztalatot gyűjtött s kiváló jó izlését még tökéletesítette. Örökszépségű régiségeket gyűjtött nagy kedvteléssel, s gyakran módján felül is áldozott ezekre.

A magánéletben és családi körben megvesztegetően figyelmes modoráról volt híres. Idegenekkel szemben kissé rátartós, de mindig udvarias modorával lekötözte azokat, kikkel érintkezett. Barátai és övéi között derült és vidámkedélyű volt. Ritka önfeláldozó családapa, nejeért rajongó férj, szeretett gyermekeiért és unokáiért pedig minden áldozatra kész férfiú volt.

Közéleti tevékenységének fénykora a 70—80-as évekre esik. Alig volt kezdeményezés, alig volt alapítás, melyből ő az oroszánrészt

ki ne vette volna. A városi törvényhatóságban sokszor hallatta szavát és sohasem voltak eredménytelenek felszólalásai. A népszerűséget sohasem kereste, — néhány igaz, jóbarát vonzalmát többre értékelte, mint a tömeg éljeneit és tapsait. A népszerűséget pehelynek tekintette, mely annál távolabbra repül, minél jobban szaladnak utána.

Életének érdekes epizódja, hogy a koronázáskor 1867-ben ő vitte a banderiumban Kolozsvármegye zászlaját és ugyancsak ez a tisztesség jutott ki neki az 1896. évi milleniumi ünnepen.

1887. évben királyi tanácsos, 1910. évben udvari tanácsos lett.

A 70-es és főképp a 80-as években vendéglátó házat vitt, Rendkívül szives házigazda volt. Estélyei sohasem fajultak közönséges dinom-dánomokká, hanem rendszeren akkor hívott vendéget ha valamely közdolgot a fehér asztalnál kellett előkészíteni, valamely nagyobb közalapítást szervezni, vagy politikai irányban zászlót bontani. Ezeken az összejöveteleken állandóan résztvett Kolozsvár társadalmának színe-java, hogy neveket is említsek: Hegedűs Sándor, Szász Domokos, Barcsay Domokos, gróf Teleki Sándor, Szász Béla, Groisz Gusztáv, Szász Gerő, Gidófalvy Albert, Csiky Viktor, Kolosváry Sándor, Sigmond Elek, Ferencz József és még igen sokan az itt megemlítettek kivül.

Az utóbbi években, — mert már régóta betegeskedett és érezte, hogy ideges és ingerlékeny — csupán mint közjegyző, kamarai elnök és római katolikus status-igazgató tanácsosa végezte haláláig a legbuzgóbb munkát. Legfőbb hivatásának áldozott és mély vallásosságáról tett tanuságot.

Szinte bámulatos, hogy egypár száz kötetet kitevő könyvtárában gróf Széchenyi István munkái és a róla szóló irodalmi művek mind megvoltak és azokat ő mind átolvasta, mit a széljegyzetek igazolnak.

Ennek a hatása alatt is és a forradalmi nehéz idők emlékei nyomán mindig félt a gyors változásoktól, lassan, de biztosan haladó szabadelvű és később a munkapártnak volt híve. Sokáig a kolozsvári munkapártnak volt elnöke, mely állástól csak akkor lépett vissza, mikor egészségi állapota megrendült. Még családja sem, csak háziorvosa tudta, hogy milyen régóta beteg. Csak az tűnt fel, hogy nap-nap után mind több és több megtisztelő állástól vonul vissza és mindig ritkábban látjuk őt a fórumon. Folyó év február hó 14-én hunyta le örökre szemét. Mindnyájan ismerjük

azt az eredményt, melyet 20 évi titkársága, 20 évi elnöksége alatt elért. Ismertük azt az atyai barátságot, mellyel mindenikünknek magánügyét, ha a közzel nem ellenkezett, magáévá tette.

Hogy milyen rendes, pedáns királyi közjegyző volt, azt akkor láttuk mi meg, mikor irodáját utódának átadtuk. És hogy milyen tekintélye volt, azt egy előkelő bíró nyilatkozata igazolja, aki midőn egy bíró Dorgó Albertet késedelmes eljárásért bírsággal akarta sújtani, így szólott: „addig örvendjünk, amíg egy ilyen pontos és rendes királyi közjegyzőnk van, mint Dorgó Albert.“

Midőn emlékét szeretettel felújítom, úgy jön nekem, mintha valami rég nem látott szép tájra tévedtem volna, ahol megpihenni tiszta, üdítő hatással van a zaklatott lelkekre.

Ingatlan értékének megállapítása a hagyatéki eljárásban.

A polgári perrendtartás életbeléptetéséről [szóló 1912 : LIV. t.-cz. 27. §-a értelmében az örökösödési eljárásról szóló 1894 : XVI. t.-cz. 42. §-ának eddigi 2-ik bekezdése helyébe a következő új rendelkezés lépett:

„Ha az érdekeltek becslést nem kívánnak, ingatlan értékét hatósági adó és becslési bizonyítvánnyal igazolt becsérték alapján kell megállapítani.“

Ugyanazon t.-cz. 104. §-a szerint pedig:

„Az igazságügyminister felhatalmaztatik továbbá, hogy az ingatlan értékének megállapítására szolgáló becslést és a hatósági adó- és becslési bizonyítvány kiállítását a belügyministerrel és a pénzügyministerrel egyetértve rendelettel szabályozza.“

Ezen felhatalmazás alapján végül kibocsáttatott a 42600/1914 I. M. számú igazságügyministeri rendelet (Igazságügyi Közlöny 1914. évi 10. számában) melynek 1. §-a szerint:

„Amennyiben valamely jogszabály értelmében ingatlannak értékét hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal kell igazolni, az ingatlan értékének megállapítására és a hatósági adó- és becslési bizonyítvány kiállítására a jelen rendelet szabályait kell alkalmazni.“

Ingatlan értéke megállapítható és hatósági adó- és becslési bizonyítvány kiállítható: 1. pusztán az adókataszteri adatok alapján; 2. külön szakértőbecslők közbenjöttével.“

*

Ezen új rendelkezések alapján már most az örökösödési illetékkiszabási eljárásban illetékes helyen az a vélemény merült fel, hogyha akár a leltározó községi, vagy erre kirendelt városi (Budapesten kerületi elüljárósági) közeg, akár az esetleg az 1894. XVI. t.-cz. 37. §-a értelmében a hagyaték leltározásával megbízott kir. közjegyző előtt a felek a hagyatéki ingatlanra nézve becslést kívántak és az illető leltározó közeg ennél fogva az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-ának hatályban maradt 1. és 3. bekezdése értelmében általa alkalmazott bírósági hites szakértő becsüje alapján állította be az értéket a leltárba, úgy ez a becslés nem szabályszerűen történt és ennél fogva az illetékkiszabás alapjául nem fogadható el, mert a hagyatéki eljárásban ingatlan értékét szakértői becsléssel ezentul csakis a hivatkozott Igm. rend. 10—22. §-ban szabályozott módon és eljárással (Budapesten előreláthatólag tehát csakis a városi mérnökök) becslése alapján lehet megállapítani, úgyhogy a leltározó közegnek, ha a felek előtte becslés iránti kérelmet terjesztenek elő, meg kellene hivatalból keresnie Budapesten a kerületi elüljáróságot, hogy állítson ki hatósági adó- és becslési bizonyítványt és pedig szakértői becslés alapján és csupán az így kiállított bizonyítvány tekinthető szabályszerű becslésnek, mely az illetékkiszabás alapjául is elfogadható. Ellen esetben pedig az érték az ugyanazon Igm. rend.-ben szintén előírt kulcs szerint volna megállapítandó, mely pl. budapesti házak értékét, tekintet nélkül arra, hogy teljes adó alá esnek-e vagy nem, ezidőszerint 10 évre a nyers házbérjövedelem 18-szorosában állapítja meg (az eddigi 16-szoros helyett), ami enyhén szólva alig felel meg a tényleges helyzetnek és ezért minden esetben szükségessé teszi a becslést, melylyel le lehet menni legalább a 13-szorosra.

A becslés szabályai tekintetében azonban a fentebb ismertetett álláspont a felhívott törvények és igm. rend. kifejezett rendelkezéseivel szemben meg nem állhat.

Az 1912: LIV. t.-cz. 27. §-a értelmében ugyanis annak, hogy a hagyatéki eljárásban az ingatlan értéke hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal igazolt becsérték alapján állapíttassék meg, egyáltalán csupán akkor van helye, „ha az érdekeltek becslést nem

kivánnak.“ Az utóbbi esetben tehát a *mondott bizonyítvány kiállítására nem is kerül sor* és így nem is alkalmazhatók a 42600/1914. sz. Igm. rend.-nek szabályai, mert ezeket a rendelet 1. §-ának kifejezett rendelkezése szerint is csak annyiban kell alkalmazni, „amennyiben valamely jogszabály értelmében ingatlanok értékét hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal kell igazolni“. Az utóbbi eset pedig, amint az érdekeltek egyszer becslést kívántak, az 1912: LIV. t.-cz. 27. §-a értelmében többé fenn nem forog, a leltározó közegnek tehát ilyen esetben nem a hatósági adó- és becslési bizonyítvány kiállítását, hanem közvetlenül a becslés eszközöltetése iránt kell kötelelességszerűleg intézkednie és pedig úgy, ahogy azt az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-nak az új törvény szerint is hatályban maradt 1. és 3. bekezdései előírják. A leltározó közeg által a felek eziránti kívánsága folytán alkalmazott bírósági szakértő becsüje tehát tökéletesen törvény- és szabályszerű, azt az eljárási alakszerűségekből kifogásolni nem lehet.

A tévedés abban áll, hogy az Igm. rend.-nek a hatósági adó- és becslési bizonyítvány kiállítására vonatkozó, nevezetesen pedig azon szabályai, melyek arra az esetre szólnak, ha ezen bizonyítvány kiállítása szakértői becslés alapján kérelmek és történik (10—22. §§,) az 1. § értelmében nem alkalmazhatók arra az esetre is, amikor nem ilyen bizonyítvány kiállításáról, hanem ab ovo az ingatlanok a hagyatéki eljárásban az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-a és 1912: LIV. t.-cz. 27. §-a értelmében leendő megbecsléséről van szó, melyre az Igm. rend. az 1. § értelmében ki nem terjed és melyet most is csupán az 1894: XVI. t.-cz. 42. §-a szabályoz.

Igaz ugyan, hogy az 1912: LIV. t.-cz. 104. §-a szószerint véve arra hatalmazta fel az igazságügyministert, hogy a becslést és a hatósági adó- és becslési bizonyítvány kiállítását szabályozza rendeletileg, tény azonban, hogy a kibocsátott rendelet nemcsak már többször felhívott 1. §-a értelmében, de tartalma szerint is kizárólag csak a hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal mikénti kiállítását szabályozza és nevezetesen 3. pontjának (10—22. §§) címe is: „Adó- és becslési bizonyítvány szakértői becslés alapján“. Arra az esetre nézve tehát, amikor a hagyatéki eljárásban a felek az 1912: LIV. t.-cz. 27. §-a értelmében becslést kívánnak és ennél fogva az érték *nem* adó- és becslési bizonyítvánnyal igazolandó, ez a rendelet és nevezetesen annak fenti címmel ellátott 3. pontja nem alkalmazhatók, hanem továbbra is csak az 1894: XVI. t.-cz.

42. §-nak 1. és 3. bekezdései lehetnek irányadók, melyeket különben semmiféle törvény meg nem változtatott és hatályon kívül nem helyezett.

Csak ez az álláspont egyeztethető össze a törvény szövegével. Mert nyilvánvaló, hogyha az 1912:LIV. t.-cz. 27. §-ával életbelépett új rendelkezés egyszerűen így hangzana: „*Ingatlan értékét hatósági adó- és becslési bizonyítvánnyal igazolt becsérték alapján kell megállapítani,*” akkor is ezt a bizonyítványt az lgm. rend. értelmében ki lehetne állítani nemcsak adókataszter, de szakértői becslés alapján is és akkor tényleg utóbbinál csak az lgm. rend. szerint szabadna eljárni. De a törvény nem így szól, hanem azzal az előfeltétellel vezeti be a rendelkezést: „*Ha az érdekettek becslést nem kívánnak,*” már pedig ez az eltérő kétféle törvényszöveg bizonyára nem maradhat valamelyes nyom nélkül a követendő eljárás tekintetében sem és nem tehető fel a törvényhozóról, hogy egy előfeltételt tartalmazó rendelkezésének a valóságban semmiféle jelentősége se legyen.

Hozzájárul ehhez az a körülmény, hogy Budapesten a *kerületi elüljáróságok ezidőszerint nem is hajlandók eleget tenni* a felek kérelmének, illetve a leltározó közeg megkeresésének oly irányban, hogy részükre hatósági adó- és becslési bizonyítvány szakértői becslés alapján állíttassék ki. Értesülésünk szerint ugyanis az előjárók értekezletükön azt az álláspontot foglalták el, hogy erre alkalmas tisztviselők (rend. 12. §) nincsenek és a székesfővárosi tanács III. Ügyosztályához, a városi mérnökök hatáskörébe volna utalandó ez az eljárás. Amíg tehát ez a kérdés szabályozva nincsen és a feleknek nem adatik legalább lehetőség a rendeletben előírt eljárás igénybevételére és az illetékkiszabásnál tévesen egyedül szabályszerűnek tekintett becslés megszerzésére, addig semmiesetre sincs helye az eddigi eljárástól való eltérésnek és a hites szakértők által kiállított becslések visszautasításának.

H. Sz.

Csereszerződések illetéke.

A csereszerződések után a kincstárt megillető illetékek mérvét s a kivetés módját az ill. díjj. 24. tétele szabályozza. Eszerint az okirat után jár: a) ha a kölcsönösen kicserélt tárgyak ingók, érték szerint III. fok., b) ha a kölcsönösen kicserélt tárgyak ingatlanok, vagy azok egyike ingatlan, ivenkint 1 K s ezen kívül a b) alatti esetben érték szerint 4,3% vagyónátruházási illeték. Az a) alatti III. fokozatu illeték az ill. szab. 4. §-a értelmében 50 K-ig kötelezőleg bélyegeken rovandó le; 50 koronán felül akár bélyegben, akár a jogügylet bejelentése mellett készpénzben is fizethető. A III. fokozatu illeték esetében az ügyletnek írásba foglalásáért külön 1 K-nyi okirati bélyeg az első példány első iva után nem jár, mivel azt a fokozatos illeték pótolja. A többi ivre az ill. szab. 55. §-a és az ill. díjj. 50. tét. értelmében 100 K. értékig ugyanennyi bélyegilleték jár, mint az ügylet után; az okiratok másod, harmad stb. példányai s ezek minden iva után azonban ezen illetéknek csak a fele jár. 100 K értéken túl az első példány, második és minden többi iva, továbbá a másod, harmad stb. példányoknak minden iva 1 korona állandó bélyegilleték alá esik.

A 24. díjjegyzéki tétel jegyzete szerint, ha a kölcsönös csere tárgyai értékben hasonlóak, úgy az illeték mindkét cseretárgy fele értéke után szabandó meg; ha pedig az egyik fél által cserébe adott tárgy a másik fél által cserélt tárgynál csekélyebb értékű, akkor a kisebbik cseretárgy értékének fele után az egyik s a nagyobbik cseretárgy értékéből a kisebbik cseretárgy értékének felét levonva, az így nyert különbözeti összeg után a másik fél terhére kell az illetéket kiszabni.

Midőn a szerződés tárgyát képező ingatlanok közül egyik a magyar, a másik ellenben az osztrák állam területén fekszik, az illeték minden államot a saját területén fekvő ingatlanok teljes értéke után illeti meg. (1899. XLVI. t.-cz. becikkelyezett Egyezmény 4. §.)

Nem rendelkezik a szabály arra az esetre, ha az egyik cseretárgy ingó, a másik ingatlan. Ily esetben az ingó cseretárgy után a közig. bíróság 994. sz. elvi jel. határozata értelmében III. fokú illeték ki nem szabható, amennyiben az ingó vagyon csak mint az ingatlanért adott visszteher jöhet tekintetbe. Vagyis az ingók teljes értéke után — feltéve, hogy az azért cserébe adott ingatlan

minimális (törvényszerű legkisebb) értéke nem nagyobb — a 4·3% vagyónátruházási illeték irandó elő az ingatlant átvevő fél terhére. A másik fél, aki az ingóságot kapja, csak másodsorban érvényesíthető egyetemleges fizetési kötelezettséggel tartozik.

Ezeket a rendelkezéseket kiegészíti az 1887:XLV. t.-cz. 3. §-a, mely szerint az ingatlan értéke a szerződésben kitüntetett vagy annak megállapodásaiból kiderített, illetve az illetékkötelezett felek által beváltott becsérték az elvállalt mellékszolgáltatások értékével együtt. De csak abban az esetben, ha ezt az értéket az 1887:XLV. törvényczikk 4. §-a és az ezt módosító 1911:X. t.-cz. 2. §-a szerint kiszámítandó törvényszerű legkisebb érték meg nem haladja.

Minthogy pedig a csereszerződések lényegükben oly adásvételi szerződések, melyeknél a vételárat egészben vagy részben a cseretárgyak helyettesítik: a mellékszolgáltatások figyelembevételénél az ill. díjj. 1. tét. 1. jegyzete s az ez alapon kifejlődött pénzügyi joggyakorlat után kell igazodni. Mégis azzal az eltéréssel, hogy amennyiben az elcserélt ingatlanokon levő terhek kölcsönösen elvállaltatnak, az elvállalt teher csak azon összegben vehető figyelembe, amellyel egyik vagy másik cserélő fél a saját tehertételére ráfizet. Az ezen aluli rész közömbösíti egymást.

A különböző értékű ingatlanok elcserélésénél szokásos ráfizetés összege csak mint a cserébe kapott ingatlan részbeni ellenértéke veendő figyelembe és épen ezért, annak a terhére, aki a ráfizetést kapja, a ráfizetés összege után 4·3% illetéket kivetni nem lehet, mert ezzel a ráfizetéssel az általa átvett ingatlan értékben nem emelkedett. A ráfizetési összeg után járó 4·3% illeték ez okból csakis a ráfizető fél terhére írható elő akkor is, ha a ráfizető fél a bevallás szerint és minimális alapon is kisebb értékű ingatlanhoz jutott. A dolog magyarázata abban rejlik, hogyha valaki kisebb értékű ingatlant vesz át és mégis ráfizet, ez a kisebb értékű ingatlan neki bizonyára megéri az általa cserébe adott nagyobb értékű ingatlant és a ráfizetett összeget. S mert illetékiszabás szempontjából a ráfizetést nyerő fél a ráfizetési összeg erejéig mindig csak mint eladó szerepelt, a 4·3% illeték a ráfizetési összeg után csakis a másik fél, mint vagyonszerző terhére írható elő.

Az előadottak alapján a csereszerződések helyes megilletkezésénél mindenekelőtt az adott s a kapott cseretárgyak értékét kell megállapítani, s egymással szembeállítani. Tudnunk kell

ugyanis, hogy mit kap A. és mit kap B., hogy megállapíthassuk azt a maximális összeget, amely után a 4·3% vagyónátruházási illeték a kincstárt megilleti. Pl. A. elcseréli 2000 K. értékben bevallott (adóalapon 2500 K értékű) ingatlanát B.-nek 4000 K értékben bevallott (adóalapon 3000 K értékű) ingatlanáért. B. ráfizet még 1000 koronát. Eszerint:

A. kap ingatlant 4000 K	}	B. kap ingatlant 2500 K minimális értékben,
készpénzt 1000 K		
összesen 5000 K		

nagyobb érték tehát 5000 K. Ennek teljes összege után illeti meg a kincstárt a 4·3% illeték. A fizetési arány pedig lesz: A. terhére 2000 K-tól 4·3%, B. terhére 3000 K-tól 4·3%. Mert A. a kapott 1000 K készpénz után, mint eladó 4·3% illetéket nem fizethet. Fizetni kell azonban az általa átvett 4000 K-ért ingatlan fele, = 2000 K mint legkisebb érték után a 4·3%-ot, B.-nek pedig fizetni kell a nagyobb érték 5000 K-ból levonva 2000 K-t = 3000 K utáni 4·3% illetéket. Igaz ugyan, hogy B. csak 2500 K értékhez jutott, de mert ő ezért ingatlanban és készpénzben 5000 K értéket adott át, B-t ezen 5000 K ellenértékig kell szerzőfélnek tekinteni, A-t ellenben csak 4000 K értékig. A. a B. illetékeért és B. az A. illetékeért azonban az ill. szab. 95. §-a alapján egyetemleges fizetési kötelezettséggel tartoznak.

Annak megvilágítására, hogy a teherátvállalások a csereügyleti illeték kirovásánál miként veendők figyelembe, szolgáljon következő példa: A. elcseréli 4000 K értékű ingatlanát a rajta bekebelezve levő 1000 K teherrel együtt B.-nek 3000 korona értékű ingatlanával, melyet 3000 K adósság terhel. A terhet kölcsönösen elvállalják. Kiszabás:

A. kap ingatlant 3000 K	}	B. kap ingatlant 4000 K átruház. adósságot 3000 K átvállal „ 1000 K vagyis megszabadul 2000 K tehertől, melyet helyette A. fizet . . . 2000 K nagyobb érték . . . 6000 K B. fizet 2000 K-tól 4·3%.
A. fizet 4000 K-tól 4·3%		

Az a tehertöbblet ugyanis, melyet A. B.-től elvállal, felülfizetesként jelentkezik, miért az illeték az előbbi példánál kifejtett okokból is a fentiekben volt megállapítandó.

Hogy a csereszerződések illetékezéséről teljes képet adjunk, még az 1887: XLV. t.-cz. 6. §-a, illetve az illetékszabályok 13. §-ában foglaltakra is ki kell terjeszkednünk. Eszerint ha illetékmentes és illetékkötelezett felek kötnek csereszerződést, az illetékkötelezett fél a saját illetékén felül tartozik megfizetni az illetékmentes félre eső illeték felerészét. Az illetékmentes félre eső illeték másik felerésze illetékmentesség folytán egyáltalán nem követelhető. Pl. A. elcseréli 2000 K-t érő ingatlanát a kincstárnak 2000 K-t érő ingatlanával. Az illeték — ha mentes fél nem szerepelne, 1000—1000 K után lenne kiszabadandó. De mert a kincstár illetékmentességet élvez, az illetékből reáeső felerészt is A.-nak mint nem mentes félnek kell megfizetni. A. terhére tehát kiszabadandó: 1000 K-tól 4·3% és 500 K-tól 4·3%.

Felsőbirósági határozatok.

Hagyatéki eljárás.

288. Ami a kir. közjegyzőt a hagyatéki tárgyalásért megillető díj összegét illeti, az 1894. XVI. t.-cz. 117. §-a díjatalány kiszámításának alapjául a hagyatéki vagyonnak a leltári értékét teszi. Kétségtelen azonban, hogy a leltár e tekintetben csak akkor vehető alapul, ha azt az örökösödési eljárást szabályozó és fentebb már többször hivatkozott törvény V. fejezetében irt rendszabályok szem előtt tartásával, nevezetesen a 40., 41., 42. és 44. §§-okban foglalt rendelkezések betartásával vették fel. Ellenben nem vehető alapul a leltár akkor, ha mint a jelen esetben is, azt a fentebb hivatkozott szabályok teljes figyelmen kívül hagyásával, csupán az egyik fél egyoldalú bemondása alapján s az ezáltal eszközölt értékelés alapján vették fel, különösen ha a leltár úgy a felvett vagyontárgyak létezésé, azok hagyatéki minősége és értéke tekintetében is vitássá vált, ha a leltározott vagyon létezéséhez alapos kétség fér abból az okból, mert az ekként leltározott vagyon egyrészének hagyatéki minősége beigazoltan megczáfolást nyert. Ugyanis az utólag beszerzett tkvi kivonatok tartalma szerint a hagyatéki vagyon gyanánt leltározott ingatlanokra vonatkozóan kétségtelenül megállapítható, hogy azok nem az örökhagyó, hanem a még életben lévő neje tulajdonát képezik, és pedig nem örökhagyó jogán, hanem részben az ennek örökösével s köztük éppen az igényt támasztó

örökösökkel is — létrejött élők közötti jogügylet, részben pedig árverési vétel alapján. Az ekként megállapíthatólag hagyatéki vagyont nem képező ingatlanok értékét, ha azok a hagyatéki leltárban benne foglaltatnak is, a díjszámítás alapjául a kir. törvényszék nem vehette, mert a közjegyző a leltár illetén szabálytalan voltáról kétségtelenül meggyőződést szerezhetett, de a hagyatéki állag megállapíthatása végett tudomást is kellett volna szereznie, az 1894. XVI. t.-cz. 118. §-ában foglalt ama kötelezettségéből folyóan, amely a hagyatéki leltárhoz csatolni kellett tkvi kivonatok hiánya esetén ezek pótlása tekintetében terheli. Eme pótlás szükségességét a kérelmező által a hagyatéki eljárás megindítása iránt 4. alszám alá beadott kérésében foglalt ama bejelentés, hogy az ingatlanok az örökhagyó nevében nem állanak, még egymagában fölöslegessé nem tette, mert ez esetben is az 1894. XVI. t.-cz. 67. §-ában irt eljárás lefolytathatása végett a tkvi kivonatokra szükség volt.

Az örökösödési eljárást szabályozó az 1894. XVI. t.-cz. 117. §-ának utolsó bekezdése szerint: ha az örökösödési eljárás keresztülvitele egy vagy több előző hagyatéki tárgyalását tenné szükségessé, jogosult a kir. közjegyző az általa tárgyalt mindenik hagyatéki díjatalányt felszámítani. Ezen rendelkezés alapul vételével arra való tekintettel, hogy a 4. alszámú végzéssel az elsőfokú bíróság csak id. G. V. hagyatéki tárgyalását rendelte el, s ennek letárgyalhatása végett a B. Gy. és ifj. G. V. hagyatéki előző hagyatékoknak azért nem tekinthetők, mert most nevezettek külön vagyonnal egyrészt nem rendelkezhettek, de másrészt éppen ők birtak öröklési joggal id. G. V. után és nem megfordítva, s éppen a külön vagyon hiányában a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyvben B. Gy. és ifj. G. V. hagyatéki külön vagyona gyanánt feltüntetni kívánt értékek, csupán az id. G. V. hagyatéki vagyona-ként feltüntetett értéknek csak hányadát képezi, amiből következik, hogy ezen hagyatékok utáni külön díjazás esetén egy és ugyanazon leltári érték — habár részben is, — de többszörös díjazást nyerne, amit azonban az örökösödési eljárást szabályozó törvény tilt, a kir. törvényszék a most említett hagyatékok után felszámított közjegyzői díjatalányokat megállapíthatóknak nem találta.

A kifejezettek tekintettel a kir. törvényszék a kir. közjegyzőt megillető díjatalány kiszámításánál, egyedül az esetleg tényleg hagyatéki képezhető ingóságok, illetve a követelések leltári értékét vehette alapul, s ennek 742,163 korona 83 fillér összegét tekintve, a székhelyén eszközölt tárgyalásról lévén szó, az 1894: XVI. t.-cz. 117. §-a alapján járó díjatalányt csupán 1031 koronában állapította meg.

Ami pedig az ekként megállapított kir. közjegyzői díjatalány ki által leendő viselésének kérdését illeti, igaz ugyan, hogy az 1894: XVI. t.-cz. 121. §-ának második bekezdésében foglalt utolsó mondat azt rendeli, hogy perre utasítás esetében a kir. közjegyzői

díjatalányt a birtokban levő örökös köteles fizetni, kinek esetleges visszakövetelési joga a bíróilag elismert örökösökkel szemben fennmarad, de a kir. törvényszék álláspontja szerint eme törvényhely világos rendelkezése szerint, csak az esetben nyerhet alkalmazást, ha a törvényes szabályok szerint felvett és felszerelt leltár alapulvételével a hagyatéki vagyon létezéséhez kétség nem fér, s azokból birtokban levő örökösökről egyáltalán szó lehet, de nem nyerhet alkalmazást az esetben, ha — mint jelenleg is — az egész hagyatéki vagyon létezéséhez alapos kétség fér, és pedig nemcsak azért, mert a hagyatéki leltárt a leltározó hatósági közeg minden tárgyi adat nélkül csupán a G. J. egyoldalú kérelme és bementése alapján vett fel, hanem azért is, mert egyes hagyatéki vagyonul leltározott tárgyaknak a hagyatéki minőségét az utólag beszerzett adatok egyenesen megczáfolni mutatkoznak. Ezek szerint egyáltalán nincs tárgyi alap arra, hogy a felfolyamodó özvegy bármi hagyatéki vagyonnak is birtokában van, a G. J. egyoldalú leltározási ténye és egyéb tényállítása pedig nem lehet jogalap arra, hogy a hagyatéki tárgyalás díjait ily körülmények között az özvegy viselje. Ezen indokból jelen esetben az 1894: XVI. t.-cz. 121. §-ának fentebb idézett rendelkezését alkalmazni nem lehet, hanem figyelemmel arra, hogy az eljárás kir. közjegyző a hagyatékgyanánt esetleg figyelembe vehető ingóságok tekintetében a tárgyalást lefolytatta, s ezen eljárásáért őt a törvényben meghatározott díjatalány megilleti, figyelemmel arra, hogy a kir. közjegyző eme munkáját G. J. azon ténykedése idézte elő, hogy a leltárt felvettette s ennek alapján a hagyatéki eljárást kérte, figyelemmel arra, hogy G. J. eme ténykedését M. A. azáltal, hogy a hagyatéki tárgyalás rendén most említett örökösársának kérelmeihez hozzájárul, szintén a magáévá tette: a fentebb megállapított közjegyzői díjatalány viselését a kir. törvényszék, az ennek megállapítására szolgáló munka előidézésének tényéből folyó jogkövetkezmény gyanánt, G. J. és M. A. örökösökre áthárítandóknak találta. (Marosvásárhelyi kir. törvényszék 1915. szeptember 9. 2444/21. sz.)

*

289. A hagyatéki eljárás annak alapján, hogy a hagyatékgyanánt képező ingatlan a hagyatéki eljárás folyama alatt az örökös nevére egy harmadik személy nevére tkvileg iratott, a hagyatéki eljárás meg nem szüntethető, hanem folytatandó: s a hagyatékgyanánt tekintetében megfelelő határozat hozandó, mert az a kérdés, hogy a szóbanforgó ingatlan az örökös hagyatékgyanánt tartozó vagyonnak tekintendő-e vagy sem, az érdekelték között vitás lévén, mint ilyennek tisztázása és rendezése az 1894. évi XVI. t.-czikkben szabályozott eljárás útján is eszközölhető. (Temesvári tábla. Curia 1915. szept. 1640/915. sz. hagyja.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

290. Állandó birói gyakorlatunk értelmében az elidegenített ági vagyon a szerzeményből nem a házuláskori, hanem az elidegenítés idejében birt értékben pótlendő. (Curia 1915. november 9. 4748. sz.)

*

291. Alperes felülvizsgálati panaszai közül elsősorban azt vette elbírálás alá, hogy felperesnek hiányzik a Pp. 130. §-ában a megállapítási kereset indításához megkívántató jogi érdeke, mert alperes szerint, felperesnek jogi helyzetén nem változtat az, ha megállapítást nyer is az, hogy néhai V. J. végrendelete alapján ennek az örökösöknek hagyatékában V. L. felperesnek leszármazói utóörökösödési joggal nem bírnak. Annak megemlékezésével, hogy a megállapítási kereset előfeltételeinek kérdése amúgy is hivatalból vizsgálendő, az alperesnek ezen előfeltételek hiánya miatt emelt panasza alaptalan. Az 1894: XVI t.-cz. 79. §-ának utolsó előtti bekezdéséből is kitűnik, de állandó birói gyakorlat alapján is érvényes jogszabály, hogy az örökös az utóörökösökkel az utóörökösödés megszüntetése, valamint a feljegyzett utóöröklési jog telekkönyvi törlése felől a jogügyletek kötésére vonatkozó jogszabályok szerint szerződésileg megállapodhatik, amely jogszabály egyébként abból az általános jogszabályból is következik, hogy a jogosult fél jogáról le is mondhat. Ebből következik, hogy az örökösnek általában véve is jogi érdeke, hogy azzal szemben, aki az örökös örökösökének hagyatékára nézve utóörökösödési jognak igényével fellép, s akit az örökös utóörökösnek el nem ismer, jogviszony nem létezésének megállapítása végett keresettel felléphessen. Az adott esetben ez felperesnek annál inkább jogi érdeke, mert a felelőző biróság által elfogadott s alperes által meg nem támadott elsőbírósági ítéleti tényállás szerint, amely a Bp. 534. §-a szerint a felülvizsgálati bíróságot köti, felperes az örökösök végrendeletében megnevezett utóörökösökkel, illetőleg azok helyébe jogutódokkal az utóörökösödről való lemondás tekintetében megegyezett és így felperes jogállapotának biztosítására szükségessé vált annak megállapítása, vajjon illeti-e az alperes által képviselt leszármazókat néhai V. J. hagyatékában utóörökösödési jog, vagy nem?

Az az alperesi panasz, hogy az összes érdekelték perbenállása nélkül ennek a pernek tárgya el nem dönthető, szintén alaptalan: mert eltekintve attól, hogy alperes meg sem jelöli azokat, akik érdekeltékként perbe vonandók lettek volna és nem mondja meg, min alapulna az ő érdekeltégük, állandó birói gyakorlat szerint, az örökösödési perben csak azoknak perbenállása szükséges, akik ellen örökösödési igény érvényesítettik. Már pedig ebben a perben felperes csak alperes ellen érvényesíti azt az örök-

kösödési igényt, hogy az alperesi gondnok, illetőleg tiszti ügyész által képviselt leszármazók felperesnek az őt néhai V. J. után megillető hagyatékban nem utóörökösei s így ebben a perben annak jogszerű eldönthetése végett más személyek perbenállására nincsen szükség. Különösen nincsen szükség a végrendeletben utóörökösökül kinevezett személyeknek perbevonására, mert ezek által az utóörökösök által kiállított és utóörökösödési jogukról való lemondást tartalmazó okiratoknak valódiságát alperes nemcsak nem vonta kétségbe, hanem ellenkezőleg, a felebbezési bíróság ítéletének fentebb hivatkozott tényállása szerint, a felperes és a végrendeletben kinevezett utóörökösök közt az utóörökösödési jogról való lemondás tekintetében megegyezés jött létre; az a kérdés pedig, hogy ez a lemondás joghatályos-e, ennek a pernek tárgyává nem tétetett. (Curia 1915. szept. 30. 6686. sz.)

*

292. Fennálló jogrendszerünk szerint, az örökös hitelezőjét meg nem illeti az a jog, hogy az örökhagyó végrendeletét az örökös törvényes osztályrészének megsértése miatt megtámadhassa, mivel a törvényes osztály követeléséhez való jog csak a jogosult örökösre száll át.

Magával az örökhagyóval felp. sem kötelmi, sem családi viszonyban nem állott, következésképen az örökhagyó jogai gyakorlásánál akkor, amikor végrendeletet tett és előbbi végrendeletétől ellenkezően fiát M. J.-t felp. adósát mellőzte és ennek feleségét, alperest tette meg örökösévé, felp. érdekeire tekintettel lenni a megjelölt okból nem is tartozott. Az örökhagyó célzata és eljárása eszerint a keresetnek jogalapot nem nyújt. De nem nyújt jogalapot a keresetnek M. J.-nek vagy alp.-nek a perben előadott ténykedése sem,

mert sem abból, hogy örökhagyó esetleg ezeknek a rábirása folytán egymásután, rövid időközben akként változtatta meg a halálesetre szóló rendelkezését, hogy amiatt felp. a remélt kielégítési alaptól elesett: sem abból, hogy a kedvezményezett magának az adós M. J.-nek felesége: az alp.-nek az örökösrel való összejátszására alaposan következtetni nem lehetett, ha meg nem lehet állapítani egyszersmind azt is, hogy a végrendeletkezés alapján alp. csak szinlegesen szerezte meg az örökséget, vagy hogy a rábirás, kártérítési kötelezettséget megállapító valamely jogellenes eljárással párosult. (Curia 1915. szept. 22. 1309. sz.)

*

293. A birói joggyakorlat szerint az utólagos házasság által való törvényesítés joghatálya visszahat a gyermek születése időpontjára, minélfogva az ekként törvényesített gyermek a törvényes

házasságból született gyermekkel azonos jogi tekintet alá esik azzal a kivétellel, hogy az utólagos házassággal való törvényesítés a törvényes házasságból származó gyermeknek már előbb szerzett jogait nem sértheti. A jelen esetben azonban ez a körülmény fenn nem forogván, a felperes annak folytán, hogy ... a felperes anyjával, ...-val 1898. évi február 22-én törvényesen egybekelt, születésétől, vagyis 1887. évi február 15-től kezdve ... törvényes származású gyermekének tekintendő, kinek, mint ilyennek, feltétlenül joga van a ... és az alperes közt 1897. évi május 15-én létrejött életjáradéki szerződést, nemkülönben az erre vonatkozólag a wieni csász. kir. járásbíróság által jóváhagyott egyezséget a kötelesrészre megsértése miatt megtámadni. (Curia 1915. nov. 2. 4758. sz.)

*

294. A megajándékozott ellen a hagyatéki vagyonból nem fedezhető kötelesrész kiegészítése iránt indított kereset nem utasítható el azon az alapon, hogy az örökhagyónak az ajándékozás idejében meglévő vagyonához arányítva az ajándékozás a kötelesrészre jogosított igényét nem sértette, mert az id. törv. szabályok 8. §-ának figyelembevételével a kötelesrész kiszámításánál nem döntő, hogy az örökhagyónak az ajándékozás idejében mennyi volt a vagyona, hanem alapul az a vagyonérték szolgál, amelyet az örökhagyó betudás kötelezettsége mellett gyermekeinek még életében előre kiadott, továbbá, amit még életében elajándékozott, végül ami halálakor mint tiszta hagyatéki vagyon maradt. A kötelesrész elsősorban a hagyatéki vagyonból elégítendő ki, míg a megajándékozott felelőssége csak akkor áll elő, ha a hagyatéki vagyon a kötelesrészt nem fedezi. (Curia 1915. szept. 21. 3360. sz.)

*

295. A végrendelet szövegével szemben a végrendeletvégakarátának értelmezése csak akkor válik szükségessé, ha a végrendelet szövege homályos. Ha ellenben a végrendelet szövege nem tűr meg többféle magyarázatot, hanem ellenkezőleg, a végrendelet szövege világos és határozott, akkor ezzel a szöveggel szemben magyarázat felesleges. (Curia 1915. szeptember 30. 6686.)

*

296. A házastársak részére ingatlanokra nézve kikötött holtig tartó haszonélvezeti jognak már a fogalmából önként következik, hogy más megállapodás hiányában a haszonélvezeti jog a túlélő házastársat is elhunytáig egészben megilleti, de a jogosítvány és idő meghatározása is egységes lévén, bármelyik házastárs életben

léte kizárja a haszonélvezet korlátozását. Az átadási okiratban a szülők, mint házastársak nem egymással, hanem mindketten a tőlük származó gyermekekkel szerződtek, a holtig tartó haszonélvezeti jogot is nem egymás ellenében, hanem gyermekeikkel szemben tartották fenn, és így az átadási okirat érvényességéhez közjegyzői okirat nem kívántatik. (Curia 1915. okt. 6. 4276. sz.)

*

297. Abban az esetben is, ha a kötbér természetével bíró megállapodás a végrehajtást szenvedőt netalán tulságosan sújtaná, ezt a körülményt a közjegyzői okirat alapján kért végrehajtási eljárás keretében érvényesíteni nem lehet. (Curia 1915. szept. 21. 3043. sz.)

*

298. Ingatlanok adásvételének közvetítése kereskedelmi ügyeknek nem tekinthető, ennél fogva a kereskedelmi törvény 534, illetve 546. és 547. §-ai alkalmazást nem nyerhetnek. (Curia 1915. október 12. 2295. sz.)

*

299. Zálogul szolgálhat minden dolog, ami forgalomban van és aminek forgalmát jogszabály nem tiltja. A zálogjegy élők között s halálesetre átruházható, az köztudomás szerint tényleg adásvevés tárgyát képezi is s olyan jogszabály, mely ennek tulajdon átruházását, szóval forgalmát megtiltaná, nincsen. Csupán a zálogházak közvetítési szolgálatának szabályozása tárgyában kiadott 11538/1891. sz. kereskedelmi ministeri rendelet 9. §-ában van az a tilalom, hogy a zálogjegyek zálogba nem vehetők, és az 52517/1900. kereskedelmi ministeri határozat szerint fennáll az a tilalom is, hogy zálogjegyek kereskedésére iparigazolvány ki nem adható, de ezek csak rendészeti korlátok, melyek a zálogjegyekkel való üzérkedést tiltják, azonban nem gátolják azt, hogy egyébként adásvevés, szóval forgalom tárgyát ne képezhesse, — vagyis csak korlátozó törvényes rendelkezések állanak fenn, — ép azért ezek mint nem is valóságos forgalmon kívüli dolgok, zálog tárgyaúl szolgálhatnak, s mint ilyenek árverés útján értékesíthetők is. Az igaz továbbá, hogy a zálogjegy mint nem pénz- vagy áruszolgáltatásra irányuló s nem az adós egyoldalú ígéretén alapuló kötelezettségről szóló papír, nem valóságos értékpapír, de nem is csupán a zálogtárgy elzálogosításáról szóló bizonyító okirat, mint amely zálog tárgyaúl nem szolgálhatna. Abból a kézi zálogkölcönügyletről szóló 1881. évi XIV. t.-cz. 8. §-ának azon intézkedéséből, hogy a zálogjegy az elzálogosító személyének feltüntetése nélkül állítandó ki, hogy továbbá a 13. § szerint a zálogüzlettulajdonos a zálogot a

zálogjegy visszaadása mellett köteles kiszolgáltatni, függetlenül az elzálogosító személytől, — s hogy végül a 14. § értelmében az elveszett zálogjegy ép úgy megsemmisítési eljárás alá esik, mint egyéb más értékpapír, — az következik, hogy a zálogjegynek nem egyszerű bizonyító okirati, hanem igenis értékpapír jellege van, s ebből a szempontból is a forgalomnak lehet tárgya. (Budapesti tszék 21. P. felebb. tanácsa.)

Közlemények.

Közjegyzői díjszabás. A budapesti kir. közjegyzői kamara kezdeményezése folytán az igazságügyministeriumban a régen elavult közjegyzői díjak új szabályozása értesülésünk szerint komoly megfontolás tárgyává tétetett. Kívánatos volna tehát, ha a kartársak, különösen a vidékről, erre vonatkozó javaslataikat és kívánásaikat röviden összefoglalva mielőbb rendelkezésünkre bocsátanák, hogy annak idején az új díjszabályzat kidolgozásánál ezen adatok felhasználhatók és a lehetőség szerint figyelembevehetők legyenek. Az alábbi közleményben a beérkező javaslatok ismertetését megkezdjük.

*

Hagyatéktárgyalási díjak behajtása. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 121. § rendelkezése szerint a kir. közjegyző ki nem fizetett hagyatéktárgyalási díját közzadók módjára hajtják be. „E végből a közjegyző kérelmére az illetékes hatóságot a hagyatéki bíróság keresi meg.“ Azonban szomorúan tapasztaljuk, hogy a bíróság által megkeresett pénzügyigazgatóság — egyéb ügyekkel túl lévén terhelve — a behajtást hónapok mulva hagyja meg az adóbehajtásra hivatott községi és városi közegeknek. Ha nagysokára megkapja is a községi és körjegyző a behajtásra vonatkozó rendeletet, bizony nem siet azzal, hogy a közjegyzőnek — konkurrensének — díját beszedje. Mit tehet ez ellen a közjegyző? Kelletlen, de kénytelen kéri a bíróságot, hogy az keresse meg a pénzügyigazgatóságot a behajtás megsürgetésére. Tehát ismételt szaporodik az agyonterhelt pénzügyigazgatóság munkája. Ezek után mi

az eredmény? A községi jegyző jelenti, hogy a végrehajtási novella korlátai miatt a közjegyző díja az ingókból be nem hajtható. Ez a jelentés ismét a pénzügyigazgatóságon keresztül jut a bírósághoz! Ez idő alatt az örökösök az ingatlant eladják. Néhány tisztviselő több órai munkája, 10—20 ív papír hiábavalóan elfecsérelve. A közjegyző díja elveszett.

Ha már nem sikerült elérnünk azt, hogy díjaink örökösödési illetékekkel együtt biztosíttassanak, legalább annyit érjünk el, hogy a most célbavett új díjtörvényben mondassék ki, hogy:

„a kir. közjegyző hagyatéktárgyalási díja czímén megállapított összeg a fizetésre kötelezettek ingóságaiból közadók módjára hajtandó be. Evégből a közjegyző kérelmére az adóbehajtásra hivatott községi és városi közegeket a hagyatéki bíróság keresi meg.“ továbbá:

„A megkeresett közeg mulasztása esetről-estetre 20 koronáig terjedhető rendbirsággal büntetendő. A rendbirságot a hagyatéki bíróság szabja ki s az erre vonatkozó határozat ellen a marasztalt csak előterjesztéssel élhet. A hagyatéki bíróságnak az előterjesztés következtében hozott határozata ellen felfolyamodásnak helye nincs. A kiszabott rendbirság 15 nap alatt fizeteneő, ellenesetben közigazgatási úton hajtatik be.“

(Beküldte: *Dr. Puchlin Kázmér*, szeniczei kir. közjegyző.)

*

A csődönkívüli kényszeregyezségi eljárás. A hivatalos lap november 16-iki száma közli a m. kir. ministerium 4070/1915. U. E. számú rendeletét a csődönkívüli kényszeregyezés szabályozásáról. A terjedelmes rendelet alapelveinek ismertetésére legközelebb visszatérünk.

*

Személyi hír. *Dr. Cholnoky Imre* szatmárnémetii kir. közjegyző elhalálozott.

